

Wist u dit al/nog over Pasen?

In vijf vragen en antwoorden gaan we naar de kern van het paasgebeuren: het geloof in de opstanding van Jezus Christus en van ons

Christof BOUWERAERTS

Kerstmis zit wellicht dieper verankerd in onze cultuur dan Pasen. Nochtans is het gezellige winterfeest niet het belangrijkste van de twee. De hoeksteen van het christelijke geloof is immers niet Jezus' geboorte, maar zijn opstanding uit de dood. „Zonder de verrijzenis is ons geloof leeg en inhoudsloos”, zei Paulus klaar en duidelijk.

Dat mysterie van ons geloof brengt ons wekelijks samen in de eucharistie en wordt in het bijzonder met Pasen gevierd. Zoals dat gaat met mysteries, roept ook het paasgeloof vragen op.

Is het geloof in Jezus' verrijzenis wel verantwoord? Waarop steunt het?

Uiteindelijk berust het christelijke paasgeloof op het getuigenis van enkele van Jezus' eerste volgelingen. Zij beweerden dat Jezus zich enige tijd na zijn kruisdood aan hen heeft getoond als de levende Heer.

Dat getuigenis is de kern van de verkondiging van de apostelen en ligt aan de basis van de nieuwtestamentische teksten. Paulus geeft er de oudste overgeleverde versie van in hoofdstuk 15 van de Eerste Brief aan de Korintiërs. Ze gaat wellicht terug op de oerkerk in Palestina. Paulus somt er een indrukwekkende reeks getuigen op, onder wie hijzelf. Het gaat om mensen aan wie de Heer is verschenen en „van wie de meesten nog in leven zijn”.

De woorden die de nieuwtestamentische teksten gebruiken, willen duidelijk maken dat het gaat om een goddelijke openbaring: God wekte Jezus op en maakte het mogelijk dat Hij aan zijn leerlingen verscheen. Kortom, in de ervaring van de leerlingen gaat het om een feitelijkheid, niet om loutere verbeelding.

Het werd de eerste getuigen meteen ook duidelijk dat Jezus, ondanks zijn schandelijke kruisdood, dan toch de Messias was.

Hoe moeten we ons die verrijzenis van Jezus voorstellen?

Opmerkelijk is dat Paulus, die zelf een verschijningservaring beleefde, amper informatie geeft over hoe de verrezen Heer eruitzag, laat staan over hoe de opwekking zou verlopen zijn. Paulus heeft het in zijn bespreking van de verrijzenis van de gelovigen (Eerste Brief aan de Korintiërs 15) wel over een gedaanteverandering: ons aardse, vergankelijke lichaam zal in een ogenblik door een verheerlijkt en onvergankelijk lichaam vervangen worden.

In de evangeliën, die na Paulus' brieven ontstonden, neemt het gebeuren een verhalende en beeldrijke vorm aan. Sommige verhalen gaan over de ontdekking dat Jezus' graf leeg was, iets

Jezus ging van de dood naar het leven, zijn leerlingen van ongeloof naar geloof. © Corbis

waarover Paulus met geen woord rept en dat bij hem geen geloofspunt lijkt te zijn.

In een ander soort verhalen beschrijven de evangelisten directe verschijningen van de verrezen Heer. Denk maar aan het bekende relaas van Johannes over het ongeloof van de apostel Thomas in hoofdstuk 20. Het spreekt voor zich dat die verhalen al heel wat concreter zijn. Zo verschijnt Jezus er duidelijk als een mens: Hij eet en drinkt, laat zich aanraken en toont zijn wonden. Daarmee benadrukken de evangelisten dat de verrezen Heer wel degelijk de historische mens Jezus van Nazareth is.

Anderzijds maken de verhalen duidelijk dat Jezus een heuse transformatie onderging. Zo verschijnt en verdwijnt Hij plotseling, ook al is de deur op slot. Bo-

vendien wordt Hij in een aantal verschijningsverhalen niet meteen herkend door zijn leerlingen.

Kortom, aangezien het initiatief bij God ligt en zijn wegen ondoorgrondelijk zijn, blijft de verrijzenis uiteindelijk altijd het mysterie van ons geloof.

Is het christelijke verrijzenisgeloof iets unieks?

Een delicate vraag. Zo waren er al in de Grieks-Romeinse oudheid behoorlijk wat verhalen over stervende en verrijzende goden. Heel wat culturen zijn ook vertrouwd met verschijningen van hun overleden voorvaders.

Ook de eerste christenen zelf waren zich maar al te bewust

dat het verrijzenisgeloof niet uit het niets kwam. De nieuwtestamentische schrijvers lezen in de joodse Schrift dan ook een voorzegging van wat er met Jezus gebeurde.

In het Oude Testament vinden we inderdaad al sporen van verrijzenisgeloof terug. Veel zijn het er overigens niet, want verrijzenisgeloof dook pas in de tweede eeuw vóór Christus op in de joodse traditie. Voordien was God er alleen voor de levenden. Na de dood bleef alleen een schim van de persoon over.

In die eerste verrijzenisvoorstellen verschijnt de opstanding als een collectief gebeuren. Later duikt ook de gedachte van een individuele verrijzenis op. In elk geval hangt de opstanding in het joodse denken nauw samen met de eindtijdverwachting.

In Jezus' tijd deden er allerlei opvattingen over de opstanding van de doden de ronde. Niet alle strekkingen in het jodendom geloofden overigens in een verrijzenis. Een gekruisigde timmerman die uit de dood opstaat en de Messias blijkt te zijn, had wellicht niemand verwacht.

Wat zegt de Kerk over de verrijzenis van Jezus?

De Kerk belijdt dat de opstanding van Jezus als een historisch gebeuren moet worden begrepen. Daarvoor beroept ze zich op het getuigenis van de eerste christenen.

Interessant is overigens dat de Kerk erkent dat de vrouwen die het lege graf ontdekten, de eerste verkondigers van het paasgeloof waren, vóór de apostelen.

Dat Jezus lichamelijk is verzezen, staat vast voor de Kerk. Daarmee benadrukt ze dat Jezus echt mens was, zoals wij, en dat je maar echt mens bent als je een lichaam hebt. Het lichaam is fundamenteel dan ook iets goeds.

Natuurlijk is de verrijzenis van Jezus geen feit uit een ver verleden zonder meer. Zo belijdt de Kerk dat de verrijzenis van Jezus het waarmerk is van de boodschap die Hij in woord en daad voorleefde tijdens zijn aardse leven: de liefde van God voor iedere mens geneest ons van onze zonden en stelt ons in staat God en de naast te beminnen.

Ook gelooft de Kerk dat Jezus' verrijzenis aan de basis ligt van onze eigen opstanding. In tegenstelling tot wat bij Jezus het geval was, situeert ze die opstanding bij de voltooiing van de tijd, en niet meteen na de dood van de gelovige.

Wat kan de verrijzenis betekenen voor ons leven vandaag?

Voor de eerste leerlingen en voor de Kerk mag de verrijzenis dan allereerst aan Jezus zelf gebeurd zijn, even klaar is dat zij het leven van mensen wil raken. Als Jezus inderdaad verrezen is, dan is Hij immers geen dode, maar een levende. En zijn belofte luidt: „Ik ben bij jullie tot de voleinding van de tijd.”

Kortom, gelovigen kunnen die levende Heer toelaten in hun dagelijkse leven. Persoonlijk gebed en geloofsverdieping zijn een zinvolle hulp. Wellicht nog beter is de eucharistie, die bij uitstek haar zin en betekenis aan het paasmysterie ontleent.

Misschien is de 'snelweg' naar Pasen echter wel de daadwerkelijke naastenliefde. Daarin komt de zelfgave van de Verrezenen telkens opnieuw tot uitdrukking. Pas dan wordt de verrijzenis een levende werkelijkheid, voor u en voor mij. Hier en nu, en in wat komen gaat.

Weetjes over het paasfeest door de eeuwen heen

Het christelijke paasfeest ontleent zijn hele betekenis aan de opstanding van Jezus. Toch staat het niet los van oudere tradities. In het evangelie zijn er duidelijke verwijzingen naar het joodse *Pesach*, dat de bevrijding van het volk Israël uit de slavernij in Egypte herdenkt. Ook in de liturgie van de Goede Week, zoals we die vandaag kennen, komt die link tot uitdrukking dankzij de lezingen uit het boek Exodus. Het diepere verband tussen beide feesten is dat God erin wordt gevierd als bevrijder, van de slavernij en zelfs van de dood.

In het prille christendom werden nieuwe gelovigen gedoopt tijdens de paasnacht en dat gebeurde pas na een periode van intensieve voorbereiding. Die omvatte catechese en allerhande voorbereidende rituelen en gebeden, waaronder duiveluitbanning. Tijdens zijn of haar parcours werd een doopleerling begeleid door een gedoopte die het vrouwen van de bisschop genoot en die de bisschop op de hoogte hield van de vorderingen die de nieuwe christen maakte. Daarin schuilt de oorsprong van het peter- en meterschap.

De liturgie lijkt vanwege haar plechtstatige en ernstige karakter weinig met lachen van doen te hebben. Dat lachen onderdeel van de mis zou zijn, kunnen we ons al helemaal niet voorstellen. De vreugde van Pasen leidde in de late middeleeuwen in Duitstalig gebied nochtans wel tot liturgisch gelach, de *risus paschalis*, de paaslach. De priester vertelde aan het einde van de paasmis een mop, meestal over hoe God de duivel in het ootje nam door Christus op te wekken uit de dood. Misschien een traditie om opnieuw in te voeren?

Pasen wordt niet door alle christenen op hetzelfde ogenblik gevierd. De oosterse Kerken baseren zich op de juliaanse kalender, de westerse op de gregoriaanse. De berekening van de paasdatum gaf doorheen de eeuwen aanleiding tot heel wat geruzie. De voorbije honderd jaar werden enkele oplossingen voorgesteld. In 2015 drukte paus Franciscus zijn voornemen uit om nieuwe inspanningen te leveren. Begin 2016 zei Justin Welby, leider van de anglicaanse Kerk, dat hij het probleem nog vóór zijn pensioen hoopt opgelost te zien. (CB)